

Registered at the G.P.O. as a Newspaper.

*Te Utu mo te Pepa 10/- i te tau.*

Me penei nga reta "*Te Toa Takitini*," Box 300, Hastings.

# TE TOA TAKITINI

286

TE TOA TAKITINI. Hepetema I, 1925.

## TE OPE MANUAO O AMERIKA.

*A. T. Ngata, M.A., M.P.*

**N**O te ata i maanu atu ai nga manua o Amerika. i peka mai nei ki Peneke, ka poroporoaki iho te rangatira o tania ope, a Atamira Kunehe:

"E pouri ana o matau ngakau i a matau ka haere nei. Aha-koa te poto o te wa nei, e rua ano nga wiki, kua hohonu rawe ki roto ki a matau te aroha ki a koutou, ki to koutou whenua hoki. . . . Ko te wahi nui rawa ki a matau ko to matau tutatakitanga ki tenei iwi, ka korororero tahi, ka piri he ngakau ki te ngakau, ka whiuwhiu kupu mo nga take o konei, o tua atu hoki, na ka eketia nga taumata e taea ai te titiro whanui. . . . E rua-tekau-ma-rua mano ngaimaua i peka mai nei, i manaukitia nuitia nei e koutou. Ka hoki nga mano nei, ka korero i a te kite-a-kanohi i ana korero. Ko matau hei kai-kauwhau mo koutou, mo Nui Tireni hoki ki era wahi o te ao."

He maha nga whai-korero, nga mihi hoki a nga apiha o nga manua nei i nga marae o nga motu e rua i tae ai ratau: otira ko nga kupu nunui enei i runga ake nei.

Kei te mohio te iwi i nga kura nei ki nga heke o Ingarangi nana i whakanoho te taha rawhiti o Amerika i mua atu i te taenga mai o Kapene Kuki ki enei motu. Ka tipu mai i kona te momo Ingarihi ki Amerika. No tana wa i a Kapene Kuki ka tipu he pakanga, ko te take he kuare no te Kawanatanga i Ingarangi ki nga whakaaro o ona uri e noho ra i Amerika, ka tonoa kia utu takoha, kaore ra hoki he mangai o Amerika i roto i te Paremata o Ingarangi. I hinga a Ingarangi i tena pakanga, ka wehea a Amerika hei whenua motuhake, ka whakaturia tona Kawanatanga, ka hangaia ona ture, ka whakahaere ana tikanga hei painga mona. Na ka takoto mai i reira he tauira mo nga koroni a Ingarangi i whakanoho ai i muri mai nei, ara, kia tae ki te wa e pakari ai ka tuku mai ai ki tena koroni, ki tena koroni i te mana ki te whakatu Kawanatanga, ki te hanga ture, ki te whakahaere tikanga mo nga take i pa motuhake ki a ratau, kia taake rawa ake ai ratau i o ratau rawa, na ratau ano, ara na o ratau mangai i roto i to ratau na Paremata. Tae rawa mai ki te wa i noho nui ai te Ingarihi ki